

Broj: 01/1-50-1-1-75/09

Sarajevo, 17. 7. 2009. godine

KOMISIJI ZA VANJSKE POSLOVE

ZAJEDNIČKOJ KOMISIJI ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

Na osnovu člana 12. Pravilnika o međunarodnim aktivnostima Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH dostavlja sljedeći:

IZVJEŠTAJ

o posjeti Švicarskoj i učestvovanju u projektu Vlade Švicarske Konfederacije "Pomoć Švicarske ustavnim promjenama u Bosni Hercegovini"

Delegacija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koju su činile Ustavnopravne komisije oba doma te Zakonodavnopravni sektor boravila je u Švicarskoj od 28.6.2009. godine do 2.7.2009. godine i učestvovala u realizaciji projekta Vlade Švicarske Konfederacije "Pomoć Švicarska ustavnim promjenama u Bosni Hercegovini" koji je dogovoren prilikom susreta Nj.E. ambasadora Rolfa Lenca, sa predsjedavajućim oba doma Parlamentarne skupštine BiH i predsjedavajućim obje ustavnopravne komisije u martu mjesecu 2009. godine.

U delegaciji Parlamentarne skupštine Bosne bili su iz Ustavnopravne komisije Predstavničkog doma: predsjedavajući komisije Šefik Džaferović, prvi zamjenik predsjedavajućeg Drago Kalabić, drugi zamjenik predsjedavajućeg Martin Raguž, članovi komisije: Adem Huskić, Lazar Prodanović, Velimir Jukić, Halid Genjac, Ekrem Ajanović, sekretar komisije Igor Bajić i savjetnik Nedžad Salman, iz Ustavnopravne komisije Doma naroda: predsjedavajući komisije Ivo Miro Jović, prvi zamjenik predsjedavajućeg Slobodan Šaraba, članovi komisije: Hilmo Neimarlija, Zoran Koprivica, sekretar komisije dr Zijad Hasić i stručna saradnica Snježana Rokić, delegat u Domu naroda Alma Čolo, te Zakonodavnopravni sektor: rukovodilac Sektora Milan Zjajić sa saradnicama Almom Salkić Mijić i Aidom Kreho.

U skladu s programom posjete Švicarskoj, delegacija je, od nedjelje 28. 6. do utorka 30. 6.2009. godine, boravila u Kantonu Aargau odnosno u gradu Aarau gdje je aktivno učestvovala u radu nekoliko radionica koje su održane u Centru za demokratiju. U okviru navedenih radionica Delegacija je u nekoliko dana imala priliku razmatrati slijedeće teme: Ustavna reforma u složenim državama: Modeli i iskustva koje je prezentovao prof. Universiteta Kent iz Velike Britanije, dr Florian Bieber. U okviru ovog predavanja i radionice razmatrana su slijedeća pitanja: Zašto mijenjati ustav? , Šta pokreće ustavnu reformu? , Postupak ustavne reforme , Različiti pristup ustavnim reformama , Postupak ustavne reforme, Mehanizmi koji vode ka reformi, Koja tehnika vodi ka kompromisu? Belgijski pristup za postizanje kompromisa, Kako da se proces reforme ne zagasi?, Ustavni amandmani i integracija u EU, Ustavni amandmani preko ulaska u EU, Reforme kao dio evropske integracije, Brzi voz ka EU,

Ustavni amandmani, Koji stepen reforme?, Decentralizacija ili centralizacija EU i ustavne reforme. Narednog dana radionica je obuhvatila razmatranje teme Integracija u Evropsku Uniju i federalne/regionalne zemlje-članice koje je prezentirao prof. Universiteta Trento iz Italije, dr Jens Welk. U okviru ove teme raspravljalo se o slijedećim pitanjima: EU integracija: i „integrirane države“, Transfer prava na suverenitet, Klauzule za „otvorenje“ u ustavima: „Prozori u suverenitetu“, Transfer prava na suverenitet, Aplikacija i sprovedba EU zakona, Da li je participacija samo interni problem? , Multilevel Governance, Regije i evropska integracija, Nekodificirani *acquis* i regionalna politika, Komisija regionâ, Participacija, Kulturalne razlike, fondovi, *governance*, regionalna participacija u donošenju odluka na nivou EU, Implementacija EU zakona, „Problemi“ u vezi s odgovornošću države i decentralizovane implementacije, Adaptacija domaćih procedura: iskustva Njemačke, Austrije: tzv. „Izvršni federalizam“, Autonomna implementacija od strane pokrajina ali u ime federalne države, iskustva Belgije: separacija nadležnosti , Iskustva Španije i Italije. Delegacija je imala priliku prisustvovati i interesantnoj prezentaciji iskustava Švicarske koju je prezentirala Barbara Schroeder iz Ureda za Integracije Federalnog departmana za ekonomske poslove Švicarske Konfederacije. Prezentacijom je ukazano na uticaj EU zakonodavstva na federalni sistem Švicarske i iskustva Švicarske te poseban odnos Švicarske i EU, impakt prava EU na pravni sistem Švicarske (Impact) „de facto“ i „de iure“ a posebno su naglašeni Zaključci iz izvještaja CH vlade o uticaju prava EU na pravni poredak i federalizam Švicarske.

Delegaciji se u okviru programa planiranih radionica obratio osnivač i direktor Centra za demokratiju iz Aaraua, prof. dr Andreas Auer koji je upoznao delegaciju o istorijskim aspektima i osnovama švicarskog sistema direktne demokratije kao i o uticaju direktne demokratije na koheziju Švicarska države.

U ime delegacije direktoru Centra za demokratiju zahvalili su se predsjedavajući ustavnopravnih komisija koji su mu ovom prilikom kao izraze zahvalnosti poklonili prigodan poklon u ime Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Za vrijeme boravka u Kantonu Aargau delegacija je imala izuzetnu priliku posjetiti i jedno poljoprivredno gazdinstvo u Emmentalu.

Na kraju boravka u Aarau delegacija je posjetila i Skupštinu Kantona Aargau. Sekretar Skupštine kantona gosp. Adrian Schmid upoznao je delegaciju s načinom rada skupštine, a potom je delegacija pozvana da s tribune (balkona za posjetioce) posmatra rad kantonalne skupštine.

Nakon boravka u Kantonu Argau, delegacija je u srijedu, 1. 7.2009. godine otputovala u Bern gdje se najprije susrela sa članovima švicarskog parlamenta tj. članovima Komisije za političke institucije, gospođom Marijom Berlusconi i gospodinom Andreasom Grossom.

Gospodin Gross, koji je ujedno i član Vijeća Evrope ,izrazio je svoje zadovoljstvo što ima priliku da se susretne sa bosanskohercegovačkim kolegama parlamentarcima, kao i sa ostalim članovima delegacije. U svom obraćanju delegaciji g-din Gross je istakao da švicarska demokratija svoje izvorište ima u idejama francuske buržoaske revolucije. Švicarska Konfederacija je rezultat svjesnog projekta kojim se društveno i ustavno uređenje gradilo, ne samo na zbiru tri nacionalna identiteta, nego i na uvažavanju individualiteta svakog građanina. Međutim, razvijanje demokratskog društva predstavlja dugotrajan proces u kojem

država mora biti i demokratska i funkcionalna, ali ne i suviše skupa, kako bi i narodima i građanima bilo dobro.

Zato narod i građani nisu samo konzumenti demokratskih procesa nego prije svega učesnici u demokratskim procesima.

Dakle, u Švicarskoj, vlast pripada narodima i građanima, jer je vlast za narod i za građane i istovremeno sa narodima i sa građanima.

Gospođa Berlusconi pozdravila je delegaciju Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine ističući da su brojne sličnosti između Švicarska i Bosne i Hercegovine, jer i Švicarska i Bosna i Hercegovina imaju tri konstitutivna naroda i različitost konfesionalnih identiteta svojih građana. Međutim, Švicarska je sekularna država, a političko organizovanje i rad političkih partija nije zasnovan na nacionalnoj pripadnosti i različitosti kulturnog, vjerskog i drugog identiteta svakog od tri konstitutivna naroda, nego na različitosti projekata koje političke partije nude narodima i građanima Švicarske.

Posebno je istakla da parlamentarci u Švicarskoj nisu profesionalni političari koji primaju plaću za svoj politički angažman jer se parlamentarci uz politiku bave svojim profesionalnim djelatnostima, odnosno svojim biznisom.

Gospođa Berlusconi i gospodin Gross na kraju su još jednom istakli da se stalna refleksija bosanskohercegovačke prošlosti, na političku sadašnjost Bosne i Hercegovine, mora okončati i da se ne smije ponavljati u budućnosti.

Švicarska dugo godina gaji kulturu da se svaki konflikt mora rješavati mirnim putem i razmjenom mišljenja u debatama u kojima se o konfliktima raspravlja uz učešće ne samo strana u konfliktu nego i svih pripadnika zajednice. Ovaj način rješavanja konflikta u Švicarskoj praktikuje se u svim institucijama društva, od predškolskih obrazovnih institucija do institucija na najvišem političkom nivou društva, jer u osnovi svega stoji ideja o integraciji naroda, građanina i države i ostvarivanje multikulturalnog društva kao ključnog identiteta Švicarske Konfederacije.

Predsjedavajući ustavnopravnih komisija Parlamentarne skupštine BiH, Šefik Džaferović i Ivo Miro Jović, izrazili su zahvalnost na pomoći koju Švicarska pruža Bosni i Hercegovini u procesu ustavnih reformi.

Nakon kratkog obilaska zgrade Parlamenta Švicarska Konfederacije u toku kojeg je delegacija imala priliku upoznati istorijske simbole koji krasi zgradu švicarskog parlamenta a koji odražavaju državno uređenje, politički sistem i specifični sistem direktne demokratije Švicarske Konfederacije, delegacija se susrela sa predstavnicima Departmana za inostrane poslove Švicarske kao i sa predstavnicima Švicarske Agencije za razvoj i saradnju. Prilikom ovog susreta razmjenjena su mišljenja o aktuelnim političkim problemima uz obostranu konstataciju da se započeti procesi reformi u Bosni i Hercegovini moraju nastaviti.

Na kraju posjete Bernu, delegaciju Parlamentarne skupštine primila je i Predsjednica Parlamenta Švicarske Konfederacije gospođa Chiara Simoneschi Cortesi koja je u srdačnom razgovoru sa članovima delegacije istakla svoju zabrinutost zbog loših vijesti koje dolaze iz Bosne i Hercegovine. Međutim, podvukla je, da kao što Švajcarci svoj put ka evropskoj zajednici trasiraju rukovođeni interesima švicarskih naroda i švicarskih građana, a ne interesima Evropske Unije, tako i Bosna i Hercegovina treba da razvija ideju multikulturalnog

društva rukovođena interesima bosanskohercegovačkih naroda i građana. Kohezioni faktori moraju se razviti unutar bh društva, kroz razvoj demokratije i vladavinu prava i ne smiju se odvijati isključivo i samo zbog ulaska u Evropsku Uniju, kojoj Bosna i Hercegovina, kao i Švicarska, nesumljivo pripadaju. Dakle, Bosna i Hercegovina mora pokrenuti proces reformi unutar društva, ne zbog ulaska u Evropsku Uniju, nego zbog vlastite dobrobiti i dobrobiti svih konstitutivnih naroda i građana Bosne i Hercegovine. Predsjednici Parlamenta Švicarske Konfederacije uručen je prigodan poklon kao izraz zahvalnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Delegacija je u četvrtak, 2.7.2009. godine, posjetila Kanton Ženevu gdje se susrela s direktorom Ujedinjenog i Generalnog sekretarijata Velikog savjeta Kantona Ženeva, gospodinom Laurentom Koelilkerom i članovima Ustavotvorne skupštine Kantona Ženeva, gospodom Ludwigom Mullerom, Guyom Tornareom i Borisom Calameom, koji su delegaciju upoznali s radom ustavotvorne skupštine koja treba da sačini prijedlog novog ustava Kantona Ženeva kojim bi se potpuno zamijenio dosadašnji Ustav Kantona Republike Ženeve iz 1847. godine. Tom prilikom delegaciji su uručena dva primjerka dokumenata koji sadrže najvažnije odluke o početku rada i formiranju Ustavotvorne skupštine Kantona Ženeva. Članovi ustavotvorne skupštine istakli su da je od inicijalne ideje ustavne reforme, koju je pokrenuo prof. dr Andreas Auer direktor Centra za demokratiju iz Aaraua, 2005. godine, proces ustavnih reformi tekao postepeno te da se tek 2012. godine očekuje finaliziran prijedloga novog ustava.

Delegacija je susret sa članovima Skupštine Kantona Ženeva okončala obilaskom zgrade kantonalne skupštine, prijemom u krilu zgrade u kojoj je 1864. godine osnovan Međunarodni komitet Crvenog krsta a u toj prostoriji je kasnije, 1919. godine osnovana i međunarodna organizacija „Liga naroda“.

Na kraju posjete Šajcarskoj članovi delegacije Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine izrazili su zahvalnost prof. dr Nenadu Stojanoviću, koji je bio u stalnoj pratnji naše delegacije, od dolaska u Zurich do ispraćaja delegacije na aerodromu Zurich 02.07.2009. godine.

Ustavnopravna komisija je na 75. sjednici održanoj 17.7.2009. godine primila na znanje ovaj izvještaj uz zaključak da je dokumentaciju Ustavnopravne skupštine Kantona Ženeva potrebno prevesti s francuskog jezika na jezike konstitutivnih naroda BiH i dostaviti je Odjeljenju biblioteke Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

SEKRETAR KOMISIJE
Igor Bajić

Prilog:

Prilog ovom Izvještaju čine prezentacije radionica održanih 28. do 30. juna 2009. u Centru za demokratiju Aarau i dokumentacija Ustavotvorne skupštine Kantona Ženeva o procesu ustavne reforme.